

Σάββας Βαφειάδης, ο πατέρας του Παναγιώτη Βαφειάδη. 19ος αι.

Δημήτριος Βαφειάδης με τη σύζυγό του.

Κωνσταντίνος Βαφειάδης

Νικόλαος Βαφειάδης

Οικογένεια Έλληνα του Πόντου Παναγιώτη Σ. Βαφειάδη στο Σόχοιμ

Κατά την τσαρική περίοδο, στην πόλη Σόχοιμ (Σουχούιμ) στα ρωσικά παράλια του Ευξείνου Πόντου υπήρχαν πολλές εξέχουσες οικογένειες διαφορετικών εθνικοτήτων, μεταξύ των οποίων πολλές ελληνικές.

Οι εκεί Έλληνες, χάρη στη σκληρή δουλειά και την εφευρετικότητά τους, ως επί το πλείστον ήταν αρκετά ευκατάστατοι.

Δεδομένου ότι μιλώντας για μια πόλη, εννοούμε όχι μόνο την αρχιτεκτονική και το φυσικό της περιβάλλον, αλλά κυρίως τους ανθρώπους της, για να την κατανοήσουμε και να την αισθανθούμε πλήρως, είναι απαραίτητο να επιστρέψουμε ξανά και ξανά στα χαρακτηριστικά των ανθρώπων, των οικογενειών που ζούσαν σε αυτήν, στη συμβολή τους στην ανάπτυξη και την ευημερία της πόλης.

Στη στήλη μας «Σουχουμλής» έχουμε δημοσιεύσει αναλυτικά άρθρα για τις ιστορικές οικογένειες του Δημοσθένη Ιωαννίδη, του Ιωάννη Ιαχίοπουλου κ.τ.λ. Σήμερα θα μιλήσουμε για την πολύ διάσημη και σεβαστή οικογένεια Βαφειάδη στο Σουχούιμ της τσαρικής περιόδου, την οποία, δυστυχώς, λίγοι ενθυμούνται μέχρι σήμερα.

Ο πιο γνωστός εκπρόσωπός της ήταν ο καπνέμπορος Παναγιώτης Βαφειάδης.

Ο πατέρας του Σάββας (Σαβέλιος) μετακόμισε από τον Πόντο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας πρώτα στο Βατούιμ. Εκεί μεγάλωσαν τα περισσότερα από τα παιδιά του, μερικά από τα οποία αργότερα μετακόμισαν στο Σόχοιμ.

Ο Παναγιώτης Βαφειάδης (εδώ αξίζει να αναφέρω ότι στη Ρωσία πολλοί Έλληνες που έφεραν το όνομα Παναγιώτης, χρησιμοποιούσαν αντ' αυτού το όνομα Παύλος -στα ρωσικά Πάβελ- που ήταν πιο οικείο για το ρωσόφωνο περίγυρό τους), όπως και πολλοί άλλοι Έλ-

λνες της εποχής, ασχολιόταν με παραγωγή και εξαγωγή καπνού. Αρχικά είχε τη δική του παραγωγή και εξήγαγε ποικιλίες καπνών «Σαμσουντα» και «Τραπεζούντα». Αργότερα εργάστηκε ως διευθυντής του υποκαταστήματος στην πόλη Σόχοιμ μιας από τις μεγαλύτερες στη Ρωσία εταιρείες καπνού «Α. Ν. Μπογκντάνοβ & Σία».

Ο Παναγιώτης Βαφειάδης διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος στο Σόχοιμ, ήταν ενεργό μέλος της Ελληνι-

κής Κοινότητας της πόλης και της ειδικής εκκλησιαστικής επιτροπής που ασχολήθηκε με την κατασκευή της ελληνικής εκκλησίας του Σόχοιμ. Υπήρξε ένας από τους πρώτους επιθεωρητές του ελληνικού σχολείου και μέλος ΔΣ ενός από τα ρωσικά σχολεία στο Σόχοιμ. Διέθεσε επίσης σεβαστά χρηματικά ποσά για τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας του Σόχοιμ.

Ο Παναγιώτης Βαφειάδης ήταν πάρα πολύ πλούσιος άνθρωπος.

Στην ακίνητη περιουσία του συμπεριλαμβάνονταν και πολλά σπίτια στην πόλη. Μόνο στην οδό Εκατερίνισκαγια (αργότερα οδός Καλίνιν και σήμερα Τσότσουα) κατείχε τρία όμορφα σπίτια, που χτίστηκαν στις αρχές του 20^{ου} αι.

Στα απομνημονεύματά της, που δημοσιεύθηκαν στο βιβλίο «Δεν μπορώ να ξεχάσω» (2005), η συγγραφέας Adile Abbas-oglu, μια θρυλική μορφή της Αμπχαζίας, η μοναδική συγγενής του γνωστού ηγέτη των Αμπχαζίων Νέστωρα Λακόμπα που επέζησε μετά τα σταλινικά στρατόπεδα εξόντωσης, αφηγείται:

«Ένα από αυτά (σ.ε. τα σπίτια του Βαφειάδη), που βρισκόταν στο πάνω μέρος του οικοπέδου του, ήταν ένα πραγματικό παλάτι. Κυπαρίσσια και μιμόζες φύονταν ανάμεσα στα σπίτια και τα οπωροφόρα δέντρα των πλούσιων κήπων. Τα παιδιά διδάσκονταν ιππασία με τα πόνι, επάνω στο πράσινο γρασίδι».

Σε ένα από τα σπίτια του, που βρισκόταν στη γωνία των οδών Ινζενέρναγια (σήμερα οδός Άρντζινμπα, 17) και Εκατερίνισκαγια και χτίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αι., την τσαρική περίοδο στεγαζόταν το θεραπευτήριο του οργανισμού για την καταπολέμηση της φυματίωσης της Ε. Φ. Σιμονοβα, ενώ στα σοβιετικά χρόνια, το Λαϊκό Δικαστήριο, το οποίο καταστράφηκε το 1990. Σήμερα αυτό το κτήριο έχει χαρακτηριστεί ως μνημείο αρχιτεκτονικής της πόλης Σόχοιμ.

Ένα άλλο μέγαρο που ανήκε στον Βαφειάδη, στην οδό Τοργκόβαγια (αργότερα Φρούνζε και σήμερα Αϊνγκυλαρά), στέγαζε το γνωστό κατάστημα μοντέρνων ρούχων και υποδημάτων εκείνης της εποχής, των αδελφών Διαμαντίδη.

Το σπίτι του Βαφειάδη στην οδό Γκεώργκιεβσκαγια (αργότερα Προσπέκτ Μίρα και σήμερα οδός Αϊ-άιρα -Νίκης- 58, κατά την προ-

Η Καλλιόπη Βαφειάδη με την κόρη της Ευτέρπη

Ευτέρπη Βαφειάδη

Οι γιοι της Καλλιόπης Βαφειάδη.

Ο Νικόλαος Βαφειάδης έφηβος.

Σάββας Βαφειάδης

Ουρανία Βαφειάδη

Ευφροσύνη Βαφειάδη

Γεώργιος Βαφειάδης

επαναστατική αρίθμηση) στέγαζε το ιατρείο του Δρα V.M. Makhviladze.

Ο αδελφός του Παναγιώτη Βαφειάδη **Δημήτριος** επίσης κατείχε σπίτι, έμεινε δε σε αυτό που χτίστηκε το 1901, επί της σημερινής οδού Λακόμπα 40.

Ο Παναγιώτης Βαφειάδης είχε τρεις κόρες: **Καλλιόπη**, **Ουρανία** και **Ευφροσύνη** (Φρόσω ή Σόνια), και πέντε γιους: **Κωνσταντίνος**, **Νικόλαος**, **Σάββας**, **Γεώργιος** (Ζώρζικ) και **Δημήτριος**. Όλα τα παιδιά έλαβαν εξαιρετική ευρωπαϊκή εκπαίδευση, ενώ συχνές ήταν και οι οικιακές συναυλίες στο σπίτι του Βαφειάδη, με τον μεγαλύτερο, Κωνσταντίνο, να παίζει πιάνο, τον μεσαίο, Νικόλαο, να είναι καλός βιολοντσελίστας και τον Γεώργιο να παίζει βιολί.

Μεταξύ των Ελλήνων που έφυγαν από την Τραπεζούντα για τη Ρωσική Αυτοκρατορία, ήταν και η οικογένεια ενός άλλου Παναγιώτη Βαφειάδη, ο οποίος εγκαταστάθηκε στην πόλη **Κερτς** της σημερινής Ουκρανίας γύρω στο 1825.

Ο γιος του, **Ιωάννης Βαφειάδης** (1805-1878), παντρεύτηκε μια Ρωσίδα ονόματι Κατερίνα και το ζεύγος απέκτησε τέσσερις γιους, τους: **Χαράλαμπο**, **Κωνσταντίνο**, **Χριστόφορο** και **Γρηγόρη**. Ο Χριστόφορος ήταν κατασκευαστής στην πόλη Αικατερινοντάρ, Έλληνας υπήκοος και αναπληρωτής Έλληνας πρόξενος. Αυτή ήταν επίσης μια άλλη εύπορη ελληνική οικογένεια στη Ρωσία.

Το ερώτημα αν είχε συγγενικές σχέσεις με τον «δικό μας» Βαφειάδη, του Σόχουμ, είναι δύσκολο να απαντηθεί σήμερα με σαφήνεια. Αλλά αν λάβουμε υπόψη ότι το όνομα του Βαφειάδη που ζούσε στο Σόχουμ, ήταν επίσης Παναγιώτης, τότε αυτό μπορεί να υποδηλώνει την πιθανότητα ύπαρξης ενός κοινού προγόνου.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση στην ελληνική εφημερίδα του Σόχουμ «Μόρφωσις» με ημερομηνία 22.04.1918, ο Παναγιώτης Βαφειά-

Ένα από τα σπίτια του Π. Βαφειάδη, στο οποίο αργότερα στεγάστηκε το Λαϊκό Δικαστήριο. Φωτό του 1960.

δης πέθανε την Τρίτη 17 Απριλίου 1918 πλήρης ημερών.

Ας επιστρέψουμε στο βιβλίο της Adile Abbas-oglu, στο οποίο η συγγραφέας αναφέρεται επίσης στους γείτονες και φίλους της και τις οικογένειές τους:

«Οι ορθόδοξοι παραδόσεις τιμόνταν στην οικογένεια Βαφειάδη - θυμάμαι πολλές Αγίες εικόνες ένθετες σε χρυσοποικιλτα και αστροποικιλτα πλαίσια, που συνθέταν το Τέμπλο. [...] Στη συνέχεια, ο Κωνσταντίνος, έχοντας λάβει εκπαίδευση ως μηχανικός στη Βαρσοβία, εγκαταστάθηκε κοντά στο Σμολένσκ, ενώ ο Γεώργιος και ο Νικόλαος δεν έφυγαν από το Σόχουμ.

Ο Νικόλαος, ο στενότερος φίλος του πατέρα μου και του θείου μου, έχοντας χάσει την περιουσία του μετά την Επανάσταση, εργάστηκε ως λογιστής και ευχαριστούσε τη μοίρα του για το γεγονός που γενικά επέζησε. Αλλά η τύχη της Καλλιόπης Βαφειάδη ήταν πολύ καλύτερη. Κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του

Ένα από τα σπίτια του Π. Βαφειάδη μετά από μερική καταστροφή

1920, αυτή και η οικογένειά της κατάφεραν να φύγουν για την Ελλάδα, όπου έζησε μια μακρά και ήρεμη ζωή, ενώ η κόρη της Ευτέρπη παντρεύτηκε έναν Άγγλο λόρδο». (Η Καλλιόπη είχε δύο γιους και μια κόρη.)

Συνεχίζοντας, η Adile Abbas-oglu γράφει:

«Γύρω στο 1926-1927, όταν οι επιθέσεις των μπολσεβίκων εναντίον των "αστών" εντάθηκαν, η οικογένεια Βαφειάδη χρεοκόπησε, όπως και η δική μας και πολλές άλλες. Ο μεγαλύτερος γιος Κωνσταντίνος έφυγε για τη Ρωσία και έζησε με την οικογένειά του στην πόλη Γιάρτζεβο, στην περιοχή του Σμολένσκ. Ο νεότερος, ο Γεώργιος, έφυγε από το σπίτι και παρέμεινε μόνο ο μεσαίος γιος, ο Νικόλαος. Ήταν παντρεμένος και είχε έναν γιο και μια κόρη. Προκειμένου να στηρίξει κάπως την οικογένειά του, ο θείος Κόλιας ανέλαβε δουλειά ως λογιστής με έναν λιγοστό μισθό.

Η σύζυγός του Ματίλντα του Συμεών, μια όμορφη, χαρούμενη και έξυπνη γυναίκα, ανέλαβε πλήρως τα του σπιτιού. Μια καλή οικοδέσποινα, μαγείρευε δείπνα για παραθεριστές. Επίσης η οικογένεια Βαφειάδη ενοικίαζε δωμάτια σε παραθεριστές. Μια μέρα η ηθοποιός από το θέατρο

ΜΧΑΤ της Μόσχας Αναστασία Πλατόνοβνα Ζούεβα, που ήρθε στο Σόχουμ για διακοπές, ενοικίασε ένα δωμάτιο από αυτούς. Και έτσι έγινε φίλη της οικογένειας Βαφειάδη».

Ο Νικόλαος Βαφειάδης και η Ματίλντα Σεμιόνοβνα είχαν δύο παιδιά, την Ελένη (Ελλη) και τον Παναγιώτη, που πήρε το όνομα του παππού του.

Ο Δημήτριος είχε δύο γιους.

Η Ευφροσύνη, πιθανότατα, παντρεύτηκε και έφυγε για την Ελλάδα. Η επιστολή της από την πόλη της Κατερίνης του 1915 στα ελληνικά, με παραλήπτη τον πατέρα της, το μαρτυρά. Ή αλλιώς, θα μπορούσε απλά να βρίσκεται εκεί εκείνη την εποχή, με την αδερφή της Καλλιόπη και τη μικρή ανιψιά της Ευτέρπη, την οποία αναφέρει σε αυτό το επιστολικό δελτάριο.

Ο Γεώργιος πέθανε στο Σόχουμ στις 10 Μαΐου 1943.

Σταδιακά, τα ίχνη αυτής της κάποτε ξακουστής στο Σόχουμ οικογένειας εξαφανίστηκαν. Σήμερα υπάρχει εκεί μόνο ένας από τους απογόνους της, από γυναικεία γραμμή, με διαφορετικό επώνυμο.

Η οικογένεια του Παναγιώτη Βαφειάδη μπορεί να θεωρηθεί ως μια από τις εξέχουσες του Σόχουμ, η οποία άφησε ένα ανεξίτηλο σημάδι στην ιστορία του.